

об'єкт інтелектуальної власності», визнати належність майнових прав інтелектуальної власності на такий об'єкт за роботодавцем, встановити додаткові гарантії для працівників, які є творцями службових об'єктів інтелектуальної власності, а також закріпити заходи державного примусу за порушення даних норм.

Удосконалений правовий режим службових об'єктів інтелектуальної власності, створених працівником при виконанні ним трудових обов'язків, заснований на пропозиціях автора даної статті, на наш погляд, збалансує інтереси працівників та роботодавців, буде сприяти зацікавленості обох сторін в інтелектуальній, творчій діяльності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Промислова власність у цифрах: Показники діяльності Державної служби інтелектуальної власності та Державного підприємства «Український інститут промислової власності» за 2014 рік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sips.gov.ua/i_upload/file/promvlasnist-2014.pdf.
2. Коссе Д.Д. Значення та сутність правового режиму в правовій системі України / Д.Д. Коссе // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 2. – С. 25 – 29.
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – К., 2003. – № 40. – Ст. 356.
4. Кодекс законів про працю України: Закон України 10.12.1971 № 322-VIII // Відомості Верховної Ради УРСР. – К., 1971. – Додаток № 50.
5. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII // Відомості Верховної Ради України. – К., 1994. – № 13. – Ст. 64.
6. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 № 3687-XII // Відомості Верховної Ради України. – К., 1994. – № 7. – Ст. 32.
7. Харитонова О.І. Суб'єкти та об'єкти правовідносин інтелектуальної власності / О.І. Харитонова // Актуальні проблеми держави і права. – 2011. – С. 329–334. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apdp.in.ua/v59/44.pdf>.
8. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність: креативи метафізичного пошуку / В.Д. Базилевич, В.В. Ільїн. – К.: Знання, 2008. – 687 с.
9. Осипова Ю.В. «Службові» об'єкти права інтелектуальної власності, створені педагогічними та науково-педагогічними працівниками / Ю.В. Осипова // Теоретичні та практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2013. – Випуск 1, том 1. – С. 343 – 347.
10. Кульбашна О. Службові об'єкти права інтелектуальної власності: питання теорії / О. Кульбашна // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2013. – № 6. – С. 57 – 61.
11. Іншин М. Права роботодавця та працівників на твір, створений під час виконання трудових обов'язків: сучасний погляд / М. Іншин // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2012. – № 4. – С. 54-57.
12. Ярошевська Т.В. Право на службовий винахід: дис. ...канд. юр. наук: 12.00.03 / Ярошевська Тамара Василівна. – Х.: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2009. – 201 с.
13. Ваганова І.М. Поняття примусу у трудовому праві України / І.М. Ваганова // Вісник ХНУВС. – 2009. – № 3 (46). – С. 232 – 238.
14. Цихоляс Л. Проблеми права інтелектуальної власності в аспекті трудових відносин / Л. Цихоляс // VIVATJUSTITIA!: зб. наук. пр. – Л., 2005. – Вип. 4. – С. 90 – 96.

УДК 346.93

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ АКТИВ ЗА НОВОВИЯВЛЕНИМИ ОБСТАВИНАМИ У ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ

К.О. Красюк, Ю.М. Павлюченко

Резюме. У даному дослідженні проаналізовано підстави перегляду судових актів за нововиявленими обставинами у законодавстві України та поновлення провадження у справі за законодавством Республіки Польща. Обґрунтовано, використання польським законодавцем більш вдалої назви такого провадження та наявність додаткової підстави для нього. Запропоновано внести зміни до ГПК України.

Ключові слова: нововиявлені обставини, поновлення провадження, перегляд, підстави.

У регулюванні господарських відносин об'єктивно важливу роль відіграє право та юрисдикційні органи. З метою встановлення істини та недопущення помилок, сторони звертаються до судових органів за допомогою. Для цих цілей чинне господарське процесуальне законодавство повинно забезпечити ухвалення законних й обґрунтованих судових актів. На практиці суд не завжди може забезпечити необхідний рівень справедливості. В таких умовах ефективна система перегляду судових актів є необхідною. Додатковою гарантією високого рівня і якості здійснення правосуддя є існування інституту перегляду судових актів, які набрали законної сили, за нововиявленими обставинами.

Проте чинне господарське процесуальне законодавство досить мало уваги приділяє регулюванню перегляду судових актів за нововиявленими обставинами. З метою удосконалення господарського процесуального законодавства та вибором Україною європейського курсу, важливим є дослідження досвіду регулювання процесуальних інститутів у країнах ЄС, наприклад, Польщі.

У науці дослідженнями різних аспектів провадження з перегляду судових актів за нововиявленими обставинами займалися О. Колобродова, С. Степанов, В. Галкин, Д. Притика та інші вчені-процесуалісти, але питання сутності такого перегляду і досі залишається відкритим. Крім того досвід Польщі у регулюванні означеного питання майже не аналізувався у вітчизняній науковій літературі.

Викладене свідчить про необхідність і доцільність дослідження цього важливого інституту, що і обумовило вибір теми та обґрунтувало її актуальність.

У чинному Господарському процесуальному кодексі України (далі – ГПК України) [1] провадженню за нововиявленими обставинами присвячено лише чотири статті розділу XIII, який має назву «Перегляд судових рішень, ухвал, постанов господарського суду за нововиявленими обставинами».

Відповідно до ч. 1 ст. 112 ГПК України господарський суд може переглянути прийняте ним судові рішення, яке набрало законної сили, за нововиявленими обставинами. Підставами для такого перегляду є:

- істотні для справи обставини, що не були і не могли бути відомі особі, яка звертається із заявою, на час розгляду справи;
- встановлені вироком суду, що набрав законної сили, завідомо неправильний висновок експерта, завідомо неправильний переклад, фальшивість документів або речових доказів, що потягли за собою ухвалення незаконного або необґрунтованого рішення;
- встановлення вироком суду, що набрав законної сили, вини судді у вчиненні злочину, внаслідок якого було ухвалено незаконне або необґрунтоване рішення;
- скасування судового рішення, яке стало підставою для ухвалення рішення чи постановлення ухвали, що підлягають перегляду;
- встановлена Конституційним Судом України неконституційність закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого судом при вирішенні справи, якщо рішення суду ще не виконане.

В свою чергу, в Республіці Польща не виділяють окремо галузі господарського права. Тому відносини між юридичними особами регулюються цивільним правом, а відповідно до ст. 1 Цивільного процесуального кодексу Республіки Польща (далі – ЦПК Польщі) [2] процесуальний кодекс регулює судочинство у справах, що виникають з цивільних відносин, сімейного, опікунського і трудового права, а також у справах зі сфери соціального забезпечення і в інших питаннях, до яких положення цього Кодексу застосовуються відповідно до приписів спеціальних законів.

Справами господарськими відповідно до ЦПК Польщі є справи, що виникають з цивільних відносин між підприємцями (тобто фізичними особами або суб'єктами, які здійснюють від свого імені підприємницьку діяльність) у сфері здійснюваної ними діяльності.

Аналіз положень названого кодексу дозволяє зробити висновок, що він не містить поняття «нововиявлені обставини» та процедури розгляду справ з такого питання. Проте, польський законодавець використовує інститут поновлення провадження у справі. Так ст. 399 ЦПК Польщі визначає, що у випадках, передбачених у цьому розділі, можна вимагати поновлення провадження, яке було завершено остаточним рішенням.

Досліджуючи підстави для поновлення провадження у справі можна побачити, що вони є майже ідентичними з підставами перегляду судових актів за нововиявленими обставинами, закріпленими у ГПК України. Це дозволяє зробити висновок про існування у польському законодавстві провадження за нововиявленими обставинами, яке просто має іншу назву. Так, у статтях ЦПК Польщі закріплено наступні підстави для поновлення провадження:

- у складі суду брала участь особа, яка не мала на те права, або якщо суддя, який виніс рішення, не міг цього робити згідно з законом, а сторона до набуття чинності рішення не могла домогтися відводу;

- сторона не мала правоздатності чи дієздатності, або вона не була належним чином представлена або якщо в результаті порушення законодавства була позбавлена можливості дії;

Конституційний Суд виніс рішення про невідповідність нормативного акта Конституції, ратифікованому міжнародному договору або закону, на підставі якого було винесено рішення;

- рішення було засновано на документі підробленому або на підставі рішення у кримінальній справі, яке потім було скасовано;

- рішення було прийняте з допомогою злочину;

- у разі виявлення рішення, що стосується одного і того ж правовідношення, або виявлення таких фактів або засобів доказування, які могли б вплинути на результат справи, і які сторона не могла надати в попередньому судовому розгляді.

Також треба зазначити, що інституту поновлення провадження у справі присвячено розділ з 20 статей у діючому процесуальному кодексі, що свідчить про досить детальне регулювання такого важливого виду судового розгляду в Республіці Польща.

Проаналізувавши вищевикладені фрагменти процесуальних кодексів України та Польщі, можна побачити, що правове регулювання є схожим, але не співпадає в декількох аспектах.

По-перше, законодавці України та Польщі використовують різні назви для окреслення провадження зі схожих підстав. Щоб відповісти на питання, яка з назв є більш вдалою, треба розглянути дії суду під час перегляду справ за нововиявленими обставинами.

У вітчизняній практиці при встановленні наявності або відсутності нововиявлених обставин господарський суд не може обмежитися лише аналізом винесеного ним раніше рішення, постанови або ухвали, а проводить повну оцінку доказів, зібраних у справі, встановлює на основі цієї оцінки факт наявності або відсутності нововиявлених обставин, визначає їх істотність для правильного вирішення спору та дає юридичну оцінку ситуації з урахуванням таких обставин [3]. Тобто для визначення обставин нововиявленими суду необхідно проаналізувати і переглянути справу в повному обсязі [4, с. 48]. За своєю суттю це є поновленням розгляду справи, під час якого відбувається не тільки дослідження нововиявлених обставин, але і співставлення їх з іншими обставинами справи.

З огляду на вищесказане можна зробити висновок, що назва, яку використовує польський законодавець, є більш вдалою та розкриває сутність аналізованого перегляду судових рішень.

В свою чергу, всі діючі в Україні процесуальні кодекси називають такий вид

провадження саме переглядом за нововиявленими обставинами [5, 6, 7], що свідчить про однаковий підхід українського законодавця в цьому питанні.

Натомість С. Степанов зазначає, що у радянські часи зазначене провадження у кримінальному судочинстві мало назву «відновлення справ за нововиявленими обставинами». До речі, зазначене формулювання використовує і чинний ГПК Республіки Білорусь, стаття 319 якого має назву «Підстави для відновлення справи за нововиявленими обставинами» [8, с. 55].

Таким чином, видається доречними змінити в ГПК України назву розділу XIII на більш вдалу, а саме «Поновлення провадження за нововиявлених обставин».

По-друге, польський законодавець як підставу для поновлення провадження визначає незаконний склад суду. Український законодавець пішов іншим шляхом і визначив цей факт, як підставу для скасування рішення в апеляційному порядку. Польський варіант регулювання видається таким, що забезпечує більший обсяг можливостей для сторін, бо спроможність подачі заяви про поновлення провадження за нововиявленими обставинами не пов'язано зі строками видання оскаржуваного рішення. Таким чином, доцільно додати вищеназану підставу для такого перегляду шляхом внесення змін до ГПК України.

Вищевикладене дозволяє зробити висновок, що перегляд судових актів за нововиявленими обставинами, передбачений ГПК України, та поновлення провадження у справі, врегульоване ЦПК Республіки Польща, виступають аналогічними за змістом процедурами. При цьому її назва у польському законодавстві є більш влучною і такою, що відповідає сутності цієї процедури. Також аргументовано, що підставою для поновлення провадження за нововиявлених обставин може виступати незаконний склад суду.

Спираючись на ці висновки пропонується внести зміни до ГПК України, а саме: 1) назву розділу XIII викласти в такій редакції: «Поновлення провадження за нововиявлених обставин»; 2) додати до ч. 2 ст. 112 ГПК України п. 6 в такій редакції: «у складі суду брала участь особа, яка не мала на те права, або якщо суддя, який виніс рішення, не міг цього робити згідно з законом, а сторона до набуття чинності рішення не могла домогтися відводу», 3) п. 1 ч. 3 ст. 104 ГПК України виключити. Прийняття висловлених пропозицій сприятиме удосконаленню правового регулювання перегляду судових актів за нововиявленими обставинами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- 1) Господарський процесуальний кодекс : Закон України від 06.11.1991 р № 1799-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – Ст. 56.
- 2) Kodeks postępowania cywilnego : ustawa Rzeczypospolitej z dnia 17 listopada 1964 r. № 43 poz. 296. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19640430296>
- 3) Про деякі питання практики перегляду рішень, ухвал, постанов за нововиявленими обставинами : постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011 р. № 17 // Вісник господарського судочинства. – 2012. – № 1. – Ст. 23.
- 4) Степанов С.В. Про перегляд ухвали господарського суду за нововиявленими обставинами / С. В. Степанов // *Materialy VI mezinarodni vedecko – prakticka conference «Nastoleni moderni vedy – 2007»*. – Dil 3. Historie. Pravni vedy. Filosofie: Praha. Publishing House «Education and Science» s.r.o. – С. 48–50.
- 5) Цивільний процесуальний кодексу : Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40–42. – Ст. 492.
- 6) Кодекс адміністративного судочинства : Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35–37. – Ст. 446.
- 7) Кримінальний процесуальний кодекс : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–13. – Ст. 88.
- 8) Степанов С.В. Перегляд судових рішень господарських судів за нововиявленими обставинами: монографія / С. В. Степанов. – Одеса: «Атлант», 2012. – 186 с.